

رفتار حرفه‌ای نمایندگان مجلس

Professional Behavior of Lawmakers

علیرضا قاهر دوست

سرشناسه: قاهر دوست، علیرضا، ۱۳۵۲.

عنوان و نام پدیدآور: رفتار حرفه‌ای نمایندگان مجلس = *Professional Behavior of Lawmakers* / علیرضا قاهر دوست.

مشخصات نشر: تهران: دارالفنون، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: [۱۳]، ۴۳۶ ص: مصور، جدول.

شابک: ۳-۸۴-۸۱۷۱-۶۰۰-۹۷۸-۴۵۶۰۰۰ ریال.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۴۳۵] - ۴۳۶.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ - دیدگاه درباره مجلس شورای اسلامی.

موضوع: *Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on Islamic Parliament*

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ - دیدگاه درباره نمایندگان مجلس

موضوع: *Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI -- Views on Islamic legislators*

موضوع: خا، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - دیدگاه درباره مجلس شورای اسلامی

موضوع: خامنای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - دیدگاه درباره نمایندگان مجلس

موضوع: *Khamene'i, Ali, Leader of IRI -- Views on legislators*

موضوع: *Khamene'i, Ali, Leader of IRI, 1939 -- Views on Islamic Parliament*

موضوع: ایران. مجلس شورای اسلامی

موضوع: *Iran. Majlis-e Shora-ye Eslami*

موضوع: ایران. مجلس شورای اسلامی - اخلاق

موضوع: *Iran. Majlis-e Shora-ye Eslami -- Ethics*

موضوع: نمایندگان مجلس - ایران - اخلاق حرفه‌ای

موضوع: *Legislators -- Iran -- Professional ethics*

موضوع: نمایندگان مجلس - اخلاق حرفه‌ای

موضوع: *Legislators -- Professional ethics*

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷؛ ۲۷/۱۷۸۷/۵ JQ

رده‌بندی دیویی: ۳۲۸/۵۵۰۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۳۷۳۴۵

نام کتاب: رفتار حرفه‌ای نمایندگان مجلس

مولف: علیرضا قاهر دوست

ناشر: دارالفنون

مدیر هنری: فرزانه دلبری

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول

شابک: ۳-۸۴-۸۱۷۱-۶۰۰-۹۷۸

نوبت چاپ: اول - آذرماه ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۶۰۰ تومان

انتشارات دارالفنون

© حق چاپ این اثر، برای مولف محفوظ است *

* دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، انتشارات دارالفنون *

www.DFNashr.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....

مقدمه.....

بخش اول: درآمدی بر مجلس

فصل اول: مجلس شورای اسلامی از منظر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۴.....	مقدمه.....
۴.....	اصل ۵۶.....
۵.....	اصل ۵۷.....
۵.....	اصل ۵۸.....
۵.....	اصل ۵۹.....
۵.....	اصل ۶۲.....
۵.....	اصل ۶۳.....
۶.....	اصل ۶۴.....
۶.....	اصل ۶۵.....
۶.....	اصل ۶۶.....
۶.....	اصل ۶۷.....
۷.....	اصل ۶۸.....
۷.....	اصل ۶۹.....
۷.....	اصل ۷۰.....
۷.....	اصل ۷۱.....
۸.....	اصل ۷۲.....
۸.....	اصل ۷۳.....
۸.....	اصل ۷۴.....
۸.....	اصل ۷۵.....
۸.....	اصل ۷۶.....

۸.....	اصل ۷۷
۹.....	اصل ۷۸
۹.....	اصل ۷۹
۹.....	اصل ۸۰
۹.....	اصل ۸۱
۹.....	اصل ۸۲
۱۰.....	اصل ۸۳
۱۰.....	اصل ۸۴
۱۰.....	اصل ۸۵
۱۰.....	اصل ۸۶
۱۱.....	اصل ۸۷
۱۱.....	اصل ۸۸
۱۱.....	اصل ۸۹
۱۲.....	اصل ۹۰
۱۲.....	اصل ۹۱
۱۲.....	اصل ۹۲
۱۳.....	اصل ۹۳
۱۳.....	اصل ۹۴
۱۳.....	اصل ۹۵
۱۳.....	اصل ۹۶
۱۳.....	اصل ۹۷
۱۴.....	اصل ۹۹
۱۴.....	اصل ۱۰۲
۱۴.....	اصل ۱۲۲
۱۴.....	اصل ۱۲۵
۱۴.....	اصل ۱۳۲
۱۵.....	اصل ۱۳۳
۱۵.....	اصل ۱۳۴
۱۵.....	اصل ۱۳۵
۱۵.....	اصل ۱۳۶
۱۶.....	اصل ۱۳۷
۱۶.....	اصل ۱۷۷

فصل دوم: مجلس شورای اسلامی از منظر سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران

هدف از ابلاغ سیاست‌های کلی نظام.....	۱۸
مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام.....	۱۹
مجلس از منظر سند چشم‌انداز بیست‌ساله در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی.....	۲۰

فصل سوم: اشارتی بر مجلس شورای اسلامی

قوای حاکم در نظام جمهوری اسلامی ایران و جایگاه مجلس شورای اسلامی در آن.....	۲۴
اجزای قوه مقننه.....	۲۴
مجلس شورای اسلامی.....	۲۴
مهمترین وظایف مجلس.....	۲۵
شرایط انتخاب کاندیدان و انتخاب شونده‌گان در مجلس شورای اسلامی.....	۲۶
شرایط انتخاب‌کنندگان.....	۲۷
شرایط انتخاب‌شونده‌گان.....	۲۷
تشکیلات مجلس شورای اسلامی.....	۲۸
اختیارات و وظایف نمایندگان.....	۲۹
استعفای نمایندگان.....	۲۹
اختیارات و مسئولیت‌های مجلس شورای اسلامی.....	۳۰
وضع قانون.....	۳۰
نظارت و ارزیابی.....	۳۰
تحقیق و تفحص در امور کشور.....	۳۰
رسیدگی به شکایات.....	۳۱
شرح و تفسیر قوانین عادی.....	۳۱
نظارت بر صدا و سیما.....	۳۱

بخش دوم: مجلس از دیدگاه امام‌ورهبی

فصل چهارم: مجلس از منظر امام

جایگاه مجلس شورای اسلامی از منظر حضرت امام خمینی (ره).....	۳۶
دیدگاه حضرت امام خمینی درباره مجلس شورای اسلامی.....	۴۳
از منظر اهمیت انتخابات مجلس شورای اسلامی.....	۴۳
از منظر تعبد به ارزش‌های اسلامی.....	۴۴
از منظر امانتداری.....	۴۵
از منظر پرهیز از تجمل‌گرایی.....	۴۶

۴۷	از منظر استقلال خواهی و بیگانه ستیزی
۴۹	از منظر صداقت در گفتار و رفتار
۵۰	از منظر لیاقت و شایستگی
۵۰	از منظر شجاعت و شهامت
۵۲	از منظر توجه به محرومان و درماندگان
۵۲	خاطره‌ای از مدرس
۵۳	از منظر انتخاب اصلح کاندیداها
۵۴	از منظر وظایف نمایندگان
۵۸	حسن ختام دیدگاه حضرت امام خمینی درباره مجلس شورای اسلامی

فصل نهم: مجلس از منظر مقام معظم رهبری

۶۰	دیدگاه مقام معظم رهبری درباره مجلس شورای اسلامی
۶۱	از منظر اهمیت پایگاه نمایندگان
۶۴	از منظر اخلاق رفتار نمایندگان

بخش سوم: رویکرد تطبیقی بر نظام‌های انتخاباتی

فصل ششم: نظام‌های انتخاباتی

۶۸	نظام‌های انتخاباتی
۶۹	نظام‌های انتخاباتی چیست؟ ماهیت نظام‌های انتخاباتی چیست؟
۷۱	ابعاد و جنبه‌های اداری و اجرایی انتخابات
۷۲	ویژگی‌ها، شاخص‌ها و کارکردهای نظام انتخاباتی
۷۴	تحول نظام‌های انتخاباتی
۷۵	تقسیم‌بندی نظام‌های انتخاباتی، مزایا و معایب آنها
۷۶	نظام انتخاباتی اکثریتی و گونه‌های مختلف آن
۷۷	نظام انتخاباتی اکثریت مطلق
۷۸	نظام انتخاباتی اکثریت نسبی
۷۸	نظام اکثریتی ساده
۷۹	نظام رأی دسته جمعی
۷۹	نظام رأی دسته جمعی حزبی
۸۰	نظام رأی بدیل
۸۰	نظام دو مرحله‌ای
۸۱	گونه‌شناسی نظام اکثریتی بر اساس تکرار مراحل انتخابات

۸۱	انتخابات اکثریتی یک مرحله‌ای
۸۳	نظام اکثریتی مطلق
۸۴	نظام اکثریت بدیل
۸۶	نظام انتخاباتی تناسبی
۹۰	نظام های تناسبی لیستی
۹۰	نظام تک رأی قابل انتقال
۹۱	انتخابات چند مرحله‌ای
۹۲	گونه‌شناسی نظام انتخاباتی اکثریتی بر اساس نحوه تقسیم‌بندی
۹۳	نظام اکثریتی در حوزه‌های چند کرسی
۹۳	فهرست بسته
۹۳	فهرست باز
۹۳	فهرست‌های هم‌حداوده
۹۴	مزایا و معایب نظام اکثریت
۹۴	مزایا و معایب نظام انتخاباتی تناسبی
۹۶	تفاوت‌های نظام‌های انتخاباتی اکثریتی و تناسبی
۹۷	بررسی تطبیقی نظام اکثریتی و نظام تناسبی
۹۸	نظام انتخاباتی مختلط
۹۹	نظام تناسبی مبتنی بر اعضای مختلط
۹۹	نظام موازی
۹۹	سایر نظام‌های انتخاباتی
۱۰۰	نظام انتخاباتی تک رأی غیر قابل انتقال
۱۰۰	نظام رأی محدود
۱۰۰	نظام مبتنی بر شمارش بوردا
۱۰۱	بررسی تطبیقی پنج نظام انتخاباتی اصلی

فصل هفتم: جایگاه مجلس از منظر قانون اساسی برخی کشورهای جهان

۱۰۶	مقدمه
۱۰۶	آلمان
۱۱۳	آمریکا
۱۲۳	اسپانیا
۱۳۸	افغانستان
۱۴۲	الجزایر
۱۵۷	اندونزی

۱۶۰	ایتالیا
۱۷۳	تاجیکستان
۱۸۴	تایلند
۱۸۷	رومانی
۱۹۶	ژاپن
۲۰۷	سوریه
۲۱۸	سوئیس
۲۳۴	عراق
۲۳۷	فرانسه
۲۵۰	فلسطین
۲۶۴	فنلاند
۲۶۷	کانادا
۲۹۲	کرواسی
۲۹۹	کره
۳۱۱	کویت
۳۲۶	لبنان
۳۴۵	مراکش
۳۵۸	مصر

فصل هشتم: بررسی مدل انتخاباتی برخی کشورها

۳۷۴	مقدمه
۳۷۴	مدل انتخاباتی آلمان
۳۷۵	مدل انتخاباتی استرالیا
۳۷۵	مدل انتخاباتی ایالات متحده آمریکا
۳۷۹	مدل انتخاباتی ترکیه
۳۸۲	مدل انتخاباتی چین
۳۸۳	مدل انتخاباتی ژاپن
۳۸۴	مدل انتخاباتی فرانسه
۳۸۵	مدل انتخاباتی لبنان
۳۸۶	مدل انتخاباتی مالزی
۳۸۹	مدل انتخاباتی هند
۳۹۳	بررسی تطبیقی انتخابات مجالس
۳۹۳	مقایسه نهادهای نظارتی بر انتخابات در ایران و برخی کشورها

۳۹۵.....	مراجع اعمال نظارت بر انتخابات در دیگر کشورها.....
۳۹۹.....	مقایسه عملکرد این نهادها با شورای نگهبان قانون اساسی.....
۴۰۲.....	انتخابات مجالس قانونگذاری.....

بخش چهارم: شایستگی‌های رفتاری نمایندگان مجلس

فصل نهم: شایستگی‌های رفتاری

۴۰۶.....	مدل مفهومی رفتاری نمایندگان مجلس شورای اسلامی.....
۴۰۷.....	تعریف شایستگی.....
۴۰۹.....	عوامل شایستگی و شاخص‌های رفتاری.....
۴۱۳.....	سطوح شایستگی.....
۴۱۳.....	الگوهای شایستگی.....
۴۱۴.....	انواع شایستگی‌ها.....
۴۱۴.....	چارچوب شایستگی OSU.....
۴۱۴.....	چارچوب شایستگی زینگهیم و همکاران.....
۴۱۵.....	شایستگی‌های رفتاری موردنیاز نمایندگان مجلس شورای اسلامی.....
۴۱۵.....	فرجام.....

پیوست‌ها

۴۲۰.....	پیوست ۱: مجلس از عمارت قدیمی تا هرم بلند بهارستان.....
۴۲۰.....	مروری بر تاریخ بنای مجالس قانونگذاری در ایران.....
۴۲۰.....	پیشینه مجلس در ایران.....
۴۲۰.....	هرمی بر بلندای بهارستان.....
۴۲۱.....	معمار بنای مجلس شورای ملی؛ عمارت بهارستان را چه کسی ساخت؟.....
۴۲۲.....	بنای مجالس سنا و چند دوره مجلس شورای اسلامی؛ عمارتی با معماری حیدر قلی خان.....
۴۲۳.....	کتابخانه‌ای با سابقه‌ای نزدیک به یک صد سال؛ میراث ماندگار منتخبان مردم.....
۴۲۳.....	تاریخچه.....
۴۲۴.....	گنجینه نسخ خطی.....
۴۲۴.....	کتابخانه اصلی.....
۴۲۴.....	کتابخانه شماره ۲.....
۴۲۵.....	کتابخانه ویژه نمایندگان.....
۴۲۵.....	کتابخانه تخصصی انقلاب اسلامی.....

اسناد ملی، تاریخی و بین‌المللی..... ۴۲۵

پیوست ۲: یافته‌ها و داده‌پردازی

پرسشنامه..... ۴۲۸

نتایج مصاحبه‌ها..... ۴۲۸

کدهای مستخرج حاصل از مصاحبه‌ها..... ۴۳۲

جدول مفاهیم و کدهای مرتبط با آن به ترتیب اهمیت آنها..... ۴۳۳

منابع و مآخذ..... ۴۳۵

حضرت امام خمینی رحمه الله علیه از آیت الله مدرس به عنوان نماینده ممتاز، اسوه فضیلت و کمال، تدبیر، سیاست و دیانت یاد کرده و فرمودند: «اینک که مدرّس با سربلندی از بین ما رفت، برماست که ابعاد روحی و بینش سیاسی و اعتقادی او را هر چه بهتر بشناسیم. زیرا که او زنده است و الگوی تمامی مبارزان است» و در انتخاب نمایندگان به ملت ایران سفارش فرمودند که: «سعی کنید مثل مرحوم مدرّس را انتخاب کنید، البته مثل مدرّس که به این زودی‌ها پیدا نمی‌شود، شاید آحادی مثل مدرّس باشند».

شهید مدرّس علاوه بر داشتن هوش و دانش سرشار دینی و اجتماعی و دارا بودن مقام اجتهاد و عدالت و تقوی، وجود خویش به کمال انسانی و فضائل اخلاقی آراسته بود. او که منادی حق و عدالت، آزادی و استقلال بود، با هرگونه تبعیض، ناروا و امتیازطلبی‌های غیرقانونی شدیداً مخالفت می‌کرد.

قناعت و ساده زیستی، عفو و اغماص، اجتناب از کینه‌ورزی، شهامت و شجاعت، قاطعیت و تدبیر، فصاحت و بلاغت کم نظیر، تیزبینی و دور بینی، بیعت طبع و عزّت نفس، صبر و استقامت، ظلم‌ستیزی و ظالم‌گریزی، اخلاص و تواضع، نظم و انضباط، قانون‌مداری، عظمت و استقلال خواهی برای کشور، بی اعتنائی به فرهنگ مزورانه استعمارگران و بیگانگان، عشق و مناجات و عبادت و عرفان، رسیدگی به محرومان و مستمندان، سعه صدر و حسن تدبیر و مهسّر و سلامت و صداقت در رفتار و گفتار نسبت به مردم، برخی از صفات برجسته این مرد الهی و نماینده ملت ایران در مجلس شورای اسلامی بوده است.

یکی از موضوعاتی که در بین بسیاری از افراد، خواص، رسانه‌ها و محافل علمی، سیاسی، مذهبی و حتی در میان تشکّل‌های سیاسی و احزاب، مغفول مانده و یا کمتر به آن توجه گردیده است ملاک و معیارهای ارزیابی عملکرد نمایندگان مجلس شورای اسلامی در چهارچوب وظایف اصلی آنهاست. به بیراهه رفتن معیارها و نوع قضاوت‌های غیرکارشناسی نسبت به وظایف نمایندگان، کار را به جایی رسانده است که عده‌ای از مردم، بین دوغ و دوشاب تفاوت قائل نشده و در بعضی اوقات وارونه به قضاوت می‌نشینند. تأسف بارتر آن که حتی برخی نمایندگان مجلس و یا کاندیداهای مجلس، کارنامه یا برنامه و وعده‌های خود را با سافض با وظایف اصلی نمایندگی گزارش یا ارائه می‌نمایند.

یکی از مسئولیت‌های مهم در حوزه بررسی کارنامه نمایندگان مجلس شورای اسلامی و یا تبیین شرایط خاص و ویژه جهت احراز سمت نمایندگی متوجه رسانه‌های مکتوب، منطوق، مسموع، مجازی یا حقیقی خواهد بود و اگرچه باید اعتراف کرد که برخی از رسانه‌ها مغلوب حرکت‌های پوپولیستی گشته و در مغایرت با شرح وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی در قانون اساسی و دیگر قوانین موضوعه و رهنمودهای امام (ره) و مقام معظم رهبری به ترسیم چهره نمایندگان مجلس غیر از چهره مقنّن و ناظر عالیّه بر امور کشور روی آوردند که با اندکی تورق به روزنامه‌ها و مجلات و یا بررسی برخی وبسایت‌ها و یا حتی در ارائه کارنامه تعدادی از نمایندگان، مشاهده می‌گردد که در این رسانه‌ها و گزارش‌ها تنها ملاک نماینده فعال و غیر فعال،

امضای نماینده در ذیل طرح‌ها بوده که این خطایی بزرگ است. در صورتیکه باید به عوامل مهمتری پرداخته شود که رفتار نمایندگان نسبت به مردم به عنوان موکلان آنان، از جمله عوامل قابل بررسی است.

رفتار انسان داری جنبه‌های گوناگونی است که موجب شده همواره به عنوان یک موجود پیچیده شناخته شود و پیش‌بینی حرکاتش را مشکل یا غیرممکن سازد. این ناتوانی، بیشتر ناشی از عدم شناخت کافی در مورد طبیعت شخصیت افراد و تفاوت‌های فردی آنهاست. شخصیتی که در کودکی شکل گرفته و رفتار انسان را در قالب خود قرار می‌دهد و پیچیدگی‌های این قالب به حدی است که باعث ایجاد رفتارهای متنوعی می‌شود و چالش‌های جدیدی را پیش روی مسئولان قرار می‌دهد. چرا که آگاهی از تفاوت‌های فردی و شخصیتی افراد یک مجموعه، می‌تواند مسئولان سازمان‌های خاص را در حل بسیاری از مسائل یاری دهد.

هنگامی که مسئولان بپذیرند مردم از نظر توانایی‌های ذاتی و اکتسابی تفاوت دارند، از همه مردم، انتظار رفتار یکسانی نخواهند داشت، زیرا هر رفتار انسان علّتی دارد و بدون شناخت کافی از حالت و شخصیت فرد نمی‌توان به ادای مؤثرتر آن پرداخت و انتظار رفتار یکسان از همه، رویایی بیش نیست.

به همین دلیل در عصر کنونی، شناخت ویژگی‌های شخصیتی افراد در بسیاری از موقعیت‌های زندگی ضرورت پیدا می‌کند. لذا با توجه به اهمیت موضوع، تلاش بر آن است تا با گوشه چشمی بر مفهوم رفتار، زمینه‌های رفتار مناسب و در خفا جایگاه نمایندگان مجلس شورای اسلامی نسبت به مردم مورد بررسی قرار گیرد. زیرا که در عصر کنونی و بر مبنای جامعه مدیران موفق، مدیرانی هستند که با شناخت کامل از خصوصیات و صفات شخصیتی خود، می‌توانند با در جهت اداره صحیح‌تر و خدمتگزاری مناسب و در سایه قانون، هموارتر سازند.

رجاء واثق دارم که خوانندگان و مخاطران عزیز مطالعه نوشتار حال حاضر، رضایت لازم را خواهند داشت و امید آن دارم که با ارائه پیشنهادات و نظرات راسخ و مستند و مدبرانه خود، موجبات ارتقای کتاب حاضر، جهت هرچه بهتر شدن نوبت‌های بعدی چاپ آن فراهم گردد و مطالب این کتاب بستری شود برای پیشرفت بیشتر جامعه هدف.

Ghaherdoost.hrm@ut.ac.ir